

ТАНКИД. АДАБИЁТШУНОСЛИК

Узини ҳаётнинг фаол иштирокчиси хисоблаган ҳар бир одам замонасиаги мавжуд илмларни баҳоли қўдат узлаштиришга интилиди. Лекин шуниси ҳам борки, бор билимларни узлаштириш бору, уларни қабул қилиш бор. Булар иккакаси иккаки жарсадир. Абай ҳам курган ва уқиталарининг барчасини суриштириш, уларнинг фойдалари ва зиёлини жиҳатларини билмасдан қабул этаверадиганлар хилидсан эмасди. У узининг онг-тушунчасига, маслак-эътиқодига мос келадиган фикрларни, каравшларни қабул қилиди. Абайнинг бундан бошқа иложи ҳам йўқ эди...

Суз санъати, нағис адабиет хақиниң ҳаётни, юрагидаги орзу-армонларини ифодалайди. Бинобарин, ҳалъ дардини; унинг тилагини акс эттириштадиган ёзувчини ёзувчи демаса ҳам булади.

Абай уланларни шоир яшаган даврдаги қозок овуллари ҳаётининг кўзгусидир. У уланни шоирни эса бошлади.

Булажак улуғ шоир йирик феодал оиласиде таваллуд топди. Унинг отаси Куонбонӣ, бобоси Усканбий, Усканбийнин отаси Иргизбий ҳам феодал булиб утганлар. Айниска, шоирнинг отаси Куонбонӣ уз замонасиаги йирик феодалларидан бўлбади, жуда қаҳри қаттиқ, баджаҳи киши уганди. Лекин бундай булишига қарамасдан Абай узи мансуб бўлган табаканинг манфаатларини эмас, балки ҳалқ манфаатларини сўклиди, орзу-армонларини кўйлади. У ўша давр феодал табакасининг улима мажхумлигини айтди, улар ҳалқни ёзувчилар эканини уланларида фош кылди. Шоир езди:

Ўз сунидан бошқа сўзни
укмайди,
Оғзи билан ўрек урган
ўнглик қиртиңг*,
Бир кун жиртиңг этар, бир
кун буртинг,
Бош-бошига бий бўлган
нужу қўйим**,
Мана кўр, бузмайми
элнинг турқин!

Абай уша давр «улуларига қарши чиқиши билан бирга, уларнинг ярамас эски антазаларини ҳам аямай фош килиди. Хусусан, хотин-қизларнинг ҳуқуқизлигига, таълиматирия ҳақидаги эски тушунчаларга, дов-жанжални бартараф килишидаги байни адолатизиз, ўлт-йирикларга, ёлғончилик, ялқовлик, саводсизлик ва барча шунга ухшаш ярамас иллатларга қарши чиқири, уларни қаттиқ қоралади.

Ҳақиқатан ҳам уша даврда булислик, старшинлик, бийлик учун эл ичидаги қазо-қазолар бирининг гуштини бирни ерди. Шоирнинг қуйидаги мисрларни бежиз ёзилади:

Этим дерга орлиман,
Ўзга эдан уялиб.
Боримта ва партия...
Бари мастилик, юрт хумор;
Елласига сурқин
Кўти пиён, не уқар?

Бу ҳол чор ҳукуматига маъкул эди, шунинг учун эл ичидаги бундай қарама-қаршиликларни авж олдиради. Бу ҳаракатиниға факат сисеат учунгина эмас, балки уша пайтадиги Россия буржуазияси учун ҳам катта нағи бор эди.

ҲАЛҚЛАРНИ ДАҲОЛАР БИРЛАШТИРАДИ

Биз ҳоҳлаймизми-йўкми, тан оламизми-йўкми, давлатларни, ҳалқларни, ёз-эзлатларни яқинлаштирувчи, бирлаштирувчи воситалардан бирни ва ёнг асосийни маънанинга санъатни санъатни таъсизлайдиганни ёзди. Шу маънода булоқ қоқи ни Абай таваллудидиган 150 йилини мамлакатимизда кенг ишонлаштиранг табий ҳол.

Ҳар бир санъаткор ҳаётнида ўзга хос ишонлаштиранг узган бирини санъатни санъатни таъсизлайдиганни ёзди. Шу маънода булоқ қоқи ни Абай таваллудидиган 150 йилини мамлакатимизда кенг ишонлаштиранг табий ҳол.

Ҳар бир санъаткор ҳаётнида ўзга хос ишонлаштиранг узган бирини санъатни санъатни таъсизлайдиганни ёзди. Шу маънода булоқ қоқи ни Абай таваллудидиган 150 йилини мамлакатимизда кенг ишонлаштиранг табий ҳол.

Ҳар бир санъаткор ҳаётнида ўзга хос ишонлаштиранг узган бирини санъатни санъатни таъсизлайдиганни ёзди. Шу маънода булоқ қоқи ни Абай таваллудидиган 150 йилини мамлакатимизда кенг ишонлаштиранг табий ҳол.

Ҳар бир санъаткор ҳаётнида ўзга хос ишонлаштиранг узган бирини санъатни санъатни таъсизлайдиганни ёзди. Шу маънода булоқ қоқи ни Абай таваллудидиган 150 йилини мамлакатимизда кенг ишонлаштиранг табий ҳол.

Эл бошига қанчалик мушкуш тушса, уни босди-босди қилиш учун кетадиган сарф-харажатларнинг ҳаммаси ҳалъ зиммасига юланади. Булис сайлашчиқимлари ҳам, барча бож-хирожлар ҳам, поралар ҳам бойлар эмас, қашшоқиар чунтагидан олиниади. Бу ҳақда шонир:

**Маъжуснома, ёт урғли
ёвлар олиши,**
**Бермасанг гар, мен
сен ёт
кўраман, деб...**
...Юз қорага* иккى юз
оларман бор,**
**Бош қотирап ҳаммасини
текшираман, деб.**

Мана шу воқеаларининг жонни гувоҳи бўлган Абай узининг «Кулембойга», «Булис будими мана, кўр», «Хурсанд булар булсан» каби уланлаширида уларни аёвсиз фош килиди. Шоир:

**Гадой шўрлис юради пода
боки,**
**Ўтими ўйк, исписа, олов
ёқиб...**
**...Жулдур ўтос ичидо
музлар ёддак,**
На қулогу, на слоги...

Тунда ўйқунг бузилар,

кундуз кулкинг,

Дардинега ўй бўлмади,

молу-муакинг.

Очкўзсан, таъмагирсан,

курумоссан,

Бор савлатинг бошинсан,

кийаган тукинг...

деб уларнинг ҳолига ачнди.

Лекин, шундай булса-да,

шоир бир кунмас бир кун

ооздодик тонгининг барк уриб.

Шундай ҳам айтиб утиш керак-

ди.

Умрининг охирида илгор

фикрларни шоирни уз синифдан

чагтагди. Ҳалқиниң бед-

ниҳоз эшилини, уз синифни

турткиси унинг қалбини

шафқатсиз ярадади. Шунинг

учун ҳамманинг сунгити

йилларида шеър эзиши, рус

шоирлари — Пушкин, Лер-

монтов шеърларини таржима

килиши билан машгул бўлди.

Шундай ҳам айтиб утиш керак-

ди.

Ҳавалансин, қалқисин,

Янин юғдек қалқисин.

Куйлай-куйлай ўйганди,

Аводимга сўз қолсин.

Менек ғариф дўй қелса,

Бўйин солсин, ўйлансин.

Кабул кўрса сўзимни,

Ким таниса юш олсин.

Ха, шоир башоради қилга-

нидек, унинг асарларини фа-

қатавларидан таржима

килмади. Уларнинг шеърларни

уз ҳалқининг дарду

аламларини, фикру зикрини

кура олгани учун ҳам таржи-

ма қилиди. Умри бўйн алолат-

сизлика, ҳақсизликка, «но-

донлика қарпши курашиб кел-

ган Абай узининг бу кураши

шоирларни сизиб, авододлари

егалиди:

Чангалзор, чакалакзор ерда

ўйсиз,

Минг-ла ёғлиз курашибди,

гина қўйма!

Адашиб аланглама, ўй

тополамай,

Бундайроқ тузук ўйла чиқ,

қамаламай.

Бу даврда Абай уз замондешларига васитомузда наси-

хатларни қилибни қўймади,

жамоатни қилибни қўймади,

бўлса-да, борчадиганни қилибни қўймади.

Абай уз шоирларига сизиб, ҳамманинг

бозорни қилибни қўймади.

Камчибек КЕНЖА КЕЧИККАН ОЙ

Ел уйтониб, тонглар отди, кетмадинму тун соринта? Ашадинги уйл тополмай жонажон уйл дийеринта?

Жамолин суя узра курд, берип ора ия узга, Кечиккунту е висола, мутобал дийеринта?

Кани измнита фило уз канизаклар, күрингач кун, Сени холи күйдиларму ошики бекароринта?

Юзинган рантги залбарондур, узинг хоргин, фаромушор, Изикингун е менингиден санаан беэзигоринта?

Сукунинг боиси недур, каро кийтан келинчаклай, Нечун мовий парда тортдин зилини гул узоринта?

Шифор дард исистсан гар, кел холим, манам ошик, Юзимга бос юзун, зора нафи киңса хуморинта?

Укимма, он айланабир, тушар измига гардан боз, Не ажаб, Бек, берса инсоф уз симатгар киборинта.

ЕР САЙЛАДИМ

Нече кунки, куз нигорон-дигарбинни пойладим, Ути викор бирла боғ, шошиб «хай»-хайдим.

Хусни забосига, бўйи сарнига хайратланбим, Сўзга айланмай забоним, мен нуқул «бай-бай»ладим.

ЖАМШИД

МЕХРИНГГА КҮМИЛСИН БУ КҮНГИЛ МУҲАББАТ ФАСЛИ

Мен сени албатта топи оламан,
Хазонрез кундарнинг бирла, гуми.
Нигорон хизматни санаан хуморинта?

Севигининг алдоқчи күшикларига
Мажхин чоннига санаан хуморинта?
Лабларнинг титргон тишлаб енгасан,
Куркитиб кўнгандай гуе емон туш.

Шува этиб утали бу лаҳзалар ҳам,
Хозир гинахонлик пайтима ахир.
Ойнинг нурларни хувуслаб ичич
Сўйянинг, тўйянинг, ёлларнинг гапир.

Бахорий чаманлар аро саргаша
Кай бир водийларни курганни тапир.
Эсладин деб айттил ёлган була ҳам,
Ва е масти беҳуд булганинг гапир.

Мана, учраштири билзарни кисмат,
Кулии боялар аро ҷалашни ўйни.
Жимигина йилаб ол, бу е хатарис,
Менинг жаннатлардан кўнвилан гулни.

«Ақл»ни зотлардан телба чикмайди,
Фидо будиб севмас, Мажхунук сенмас.
Оташин шеъларни ед айтган билан,
Ул ларни эмасди, ул шонр эмас.

Дастлаб кузатасан. Гулни авайлаб,
Уйлаб, сажда килиб, кузларни сиплар.
Кетасан, ул эса поинса билан
Кунгичларни гунчани этилаб ташлар.

Жоним, сен ишонган мукаддас туйтуб
Кай бир бозорда нахрланар, илло.
Сенинг нигорларни поимол этилиб,
Сирга булиб кўнтар кулоқларга ё.

Энди адашмайсан, күшнинг ортиқ
Тафтада ҳам гиҳни курватиб кўз.
Салқин кунлар яқин, губорин артиб,
Тепамиздан илк өмрилар кўзир...

Айтавер, азизим, севаман, леб айт,
Сенга ишонмаган кас кур булади.
Тўйянгни таҳкираб, ким бокса локайд,
Унинг мозорида янтоқ унади.

Айтавер, гузалим, хәлем сенда,
Ешикли тинглайн, картайян тинглай.
Бор-йтум сенадлар, камолим сенда,
Хаётбахш сузларни нимага тенглай?

Инсон боласининг пешонасига
Яхшияни исмнинг езмини ул ҳакам.
Сениз бу дуненинг гамхонасида
Фақат гуноҳкорлар бўларими жам...

Айтавер, фарншат, мунис, ягонам,
Сен факат бедарлар роҳидан қайтиш.
Мехринга кумисин бу кунтлар хонам,
«Севаман», деб, жоним, шивирлаб айттин.

Зулфини шуҳ эпкенидан қадими тутлим аранг,
Кипригин сад силтаб эрди, ох уриб «вой-вой»ладим.
Ҳам вужду жонима санчилган уқларни териб,
Кузима сурдим да бир-бир, курагимга жойладим.
Ул сумбар ортига бир кайрилб қилди назар,
Уммид уйғонмиски, оҳим бирла чоти бойладим.
Оҳу қулил, сизи новвот дилраболар куп экан,
Мен озорлик ҳам ҳаволик гулруни ер сайдайдим.
Эй, мунаққиллар, ошикиманг чонгали шамшир оліб,
Бек, газал ёзим демайман, шунчак машқ алладим.
Кун бота колсаю ой из ногиром ташна зорим чика қолса.
Мен бир нигорига ташна зорим чика қолса.
Дурнан кимтибу лаблари ҳандонига босбис,
Хур каби солдан тосиром чика қолса.
Ҳар япргор гиё кунглима ҳамдама ҳамрор,
Дарёга оқиздан дардими, ерим чика қолса.
Бузбуз қумри ҳоммар барлар аросига синтиб,
Дук-лук урад юргам, ишнакорим чика қолса.
Томми сифат тилим унда титрайди омонат —
Кетмасин думалаб дил изхор, чика қолса.
Чирслилар тушибан косан сабр-қарорим,
Дарзини этали пайванд загарим чика қолса.
Ҳар вальясида синаб аҳдими бемади ер, Бек,
Шуҳи забоними кузи ҳуморим чика қолса.

Бундан бир неча лаҳзагина аввал Мовароуннарх ҳукмдори булган Мирзо. Улутбек кухна Кўксарий пиллаляридан тушшиб келар ёкан, ажаб, узини бағоят енгил сезди. Оллоҳа шукур! У ортиқ машҳур салтанат подиши эмас, унинг елкасига улкан мамлакат ташвиши турганда ишлаб. У ҳам эслати катори бир одам, худондан бандаси. Мударрис, радионча мутасадий.

Мирзо Улутбек шу тоҷда қаёққа боришини ҳам булими. У вазнисиз, еру осмон ўрасида гарди мисоди ҳаволабори борарди. Жонажон Самарқанд оғонси зулматта чулган ган, биронта ҳолдуз ҳам ўз ўрнида ишк...

Мирзо Абдуллатифдинг Мовароуннарх таҳтига чиқишини қулашга келган аъёнлар Кўксарий таҳтиларни қулашга келди. Кетмасин думалаб бозиши барорди. Жонажон Садорлардан Кўксарий ҳасри ҳам узини үргайтишада энди. Мирзо Улутбек чиккини ўзига ишлаб чувашини атроби таҳтиларни қулашга келди. Мирзо Улутбек ҳар ҳамда имама килиб юрибен?

Мирзо Улутбек бир лаҳза каловланди, кейин нимадар дейсин заруртидан, шартта миёнсига келган фикрни айтди:

— Мусофири... Карвонсаройга бораётон эрдим... Ота угли...

Шундай дедиго томогита бир нима тикилгандай булди. Мусофири! Уз шахрида, уз элида, бобо юргида... мусофири!

Мирзо Улутбек фонусида Мирзо Улутбекка аломатларини курди. Курди юз узининг бу ерда умуглақо бетонга эканлигини фахмлади. У ортига тисарилганча седирмай ташқарига чиқиби олишиши. Ҳеч ким уни тұхтатиб қолиши уринмади.

Кучада одамлар сийрак эди. Мулюппарда куийлган фонулар ишни гира-ширада уймаласиб ултирган одамларни курб қолди. Уртада ятона шам лишиллаб ёшар, утизга яқин одам унинг атроғида парвоналар сингари шул кайfiyтta қақ-қақлашиб ултиришар, уларнинг шу тоҷда дунёнинг паст-бандандишилларни ўзига ишлаб. Ҳайкозис мусофири кишиларниң қандай ташвишилари булиши мумкин? Тенада ёнб турган хира фонуси шульласида ҳар ким тимирскалиниб ҳар хил иш билан машүп: кимир узлаш пайдада бошига гиштдан ёстиқ қылмоқда, кимиди этигина сиб ғайтавини кутиши билди. Ҳайкозис мусофири кишиларниң қандай ташвишилари булиши мумкин? Тенада ёнб турган хира фонуси шульласида ҳар ким тимирскалиниб ҳар хил иш билан машүп: кимир узлаш пайдада бошига гиштдан ёстиқ қылмоқда, кимиди этигина сиб ғайтавини кутиши билди.

Мирзо Улутбек шу тоҷда қаёққа боришини ҳам булими. У вазнисиз, еру осмон ўрасида гарди мисоди ҳаволабори борарди. Жонажон Садорлардан Кўксарий ҳасри ҳам узини үргайтишада энди. Мирзо Улутбек чиккини ўзига ишлаб чувашини атроби таҳтиларни қулашга келди. Мирзо Улутбек ҳар ҳамда имама килиб юрибен?

Мирзо Улутбек бир лаҳза каловланди, кейин нимадар дейсин заруртидан, шартта миёнсига келган фикрни айтди:

— Мусофири... Карвонсаройга бораётон эрдим... Ота угли...

Шундай дедиго томогита бир нима тикилгандай булди. Мусофири! Уз шахрида, уз элида, бобо юргида... мусофири!

Мирзо Улутбекка Мирзо Улутбекка

разм солди, унинг мусофириларига ишонч ҳосил этиги шеклини, деди:

— Шаҳарда таҳтадан кетган Улутбек Курагон одамлари юрганини. Мовароуннарх сultonни Мирзо Абдуллатифдин фармон булдиким, шундоги кишилар дуб келса, шитоб хиб этилсун, деб... Сен, шашлардан эмасмусен, эй умрингни бергур?

— Йўғ! Мен бир бечора одаммен... Шонгдан келмадикамен, уй-маконим ўзук. Бошина излаб юрибен!

— Аввали ҳеч Самарқандда булганмусен? — сурдада яна мисаб, Мирзо Улутбек унинг утиз-утигиз беш ёшларда эканлигини курди. — Шаҳарни хуб билармусен, эй умрингни бергур?

— Йўғ... Ҳеч булдатаним... — жавоб қилиди. Бошина излаб юрибен!

— Аввали ҳеч Самарқандда булганмусен? — сурдада яна мисаб, Мирзо Улутбек унинг утиз-утигиз беш ёшларда эканлигини курди. — Шаҳарни хуб билармусен, эй умрингни бергур?

— Йўғ... Ҳеч булдатаним... — жавоб қилиди. Бошина излаб юрибен!

— Оллоҳа шукур! — деди ичиди Мирзо Улутбек бир ўйларда давом этиди.

Карвонсаройга яқин қолганди. Яқинлашган сари унинг кунглини ериша бошилади. У бу ерга шунуурес, беҳитер келиб колса, лекин бундук ўйлаб қараса, бошина боралиган жойи ҳам ўзук. Дуненинг узи ҳам карвонсаройда бир жиҳатидан.

Сул томонда Исафаҳондан, сог томонда Хуандан келган иккиси карвон ахли жойланшини ўзига иштади. Кетмасин думалаб бозиши барлини таҳтиларни қулашга келди. Кетмасин думалаб бозиши барлини таҳтиларни қулашга келди.

— Оллоҳа шукур! — деди ичиди Мирзо Улутбек бир ўйларда давом этиди.

Карвонсаройга яқин қолганди. Яқинлашган сари унинг кунглини ериша бошилади. У бу ерга шунуурес, беҳитер келиб колса, лекин бундук ўйлаб қараса, бошина боралиган жойи ҳам ўзук. Дуненинг узи ҳам карвонсаройда бир жиҳатидан.

Сул томонда Исафаҳондан, сог томонда Хуандан келган иккиси карвон ахли жойланшини ўзига иштади. Кетмасин думалаб бозиши барлини таҳтиларни қулашга келди. Кетмасин думалаб бозиши барлини таҳтиларни қулашга келди.

— Оллоҳа шукур! — деди ичиди Мирзо Улутбек бир ўйларда давом этиди.

Карвонсаройга яқин қолганди. Яқинлашган сари унинг кунглини ериша бошилади. У бу ерга шунуурес, беҳитер келиб колса, лекин бундук ўйлаб қараса, бошина боралиган жойи ҳам ўзук. Дуненинг узи ҳам карвонсаройда бир жиҳатидан.

— Оллоҳа шукур! — деди ичиди Мирзо Улутбек бир ўйларда давом этиди.

Карвонсаройга яқин қолганди. Яқинлашган сари унинг кунглини ериша бошилади. У бу ерга шунуурес, беҳитер келиб колса, лекин бундук ўйлаб қараса, бошина боралиган жойи ҳам ўзук. Дуненинг узи ҳам карвонсаройда бир жиҳатидан.

— Оллоҳа шукур! — деди ичиди Мирзо Улутбек бир ўйларда давом этиди.

Карвонсаройга яқин қолганди. Яқинлашган сари унинг кунглини ериша бошилади. У бу ерга шунуурес, беҳитер келиб колса, лекин бундук ўйлаб қараса, бошина боралиган жойи ҳам ўзук. Дуненинг узи ҳам карвонсаройда бир жиҳатидан.

— Оллоҳа шукур! — деди ичиди Мирзо Улутбек бир ўйларда давом этиди.

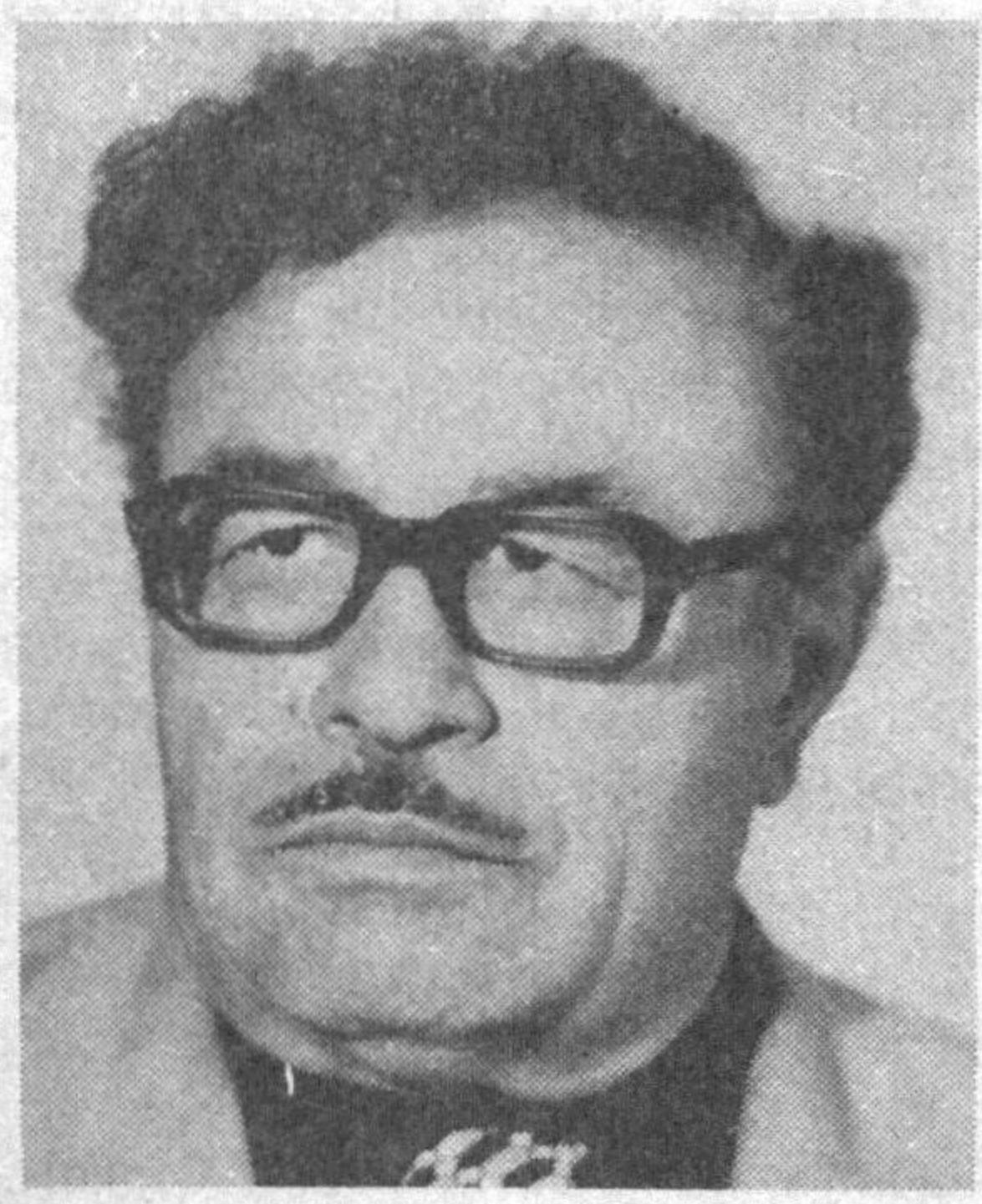
Карвонсаройга яқин қолганди. Яқинлашган сари унинг кунглини ериша бошилади. У бу ерга шунуурес, беҳитер келиб колса, лекин бундук ўйлаб қараса, бошина боралиган жойи ҳам ўзук. Дуненинг узи ҳам карвонсаройда бир жиҳатидан.

— Оллоҳа шукур! — деди ичиди Мирзо Улутбек бир ўйларда давом этиди.

Карвонсаройга яқин қолганди. Яқинлашган сари унинг кунглини ериша бошилади. У бу ерга шунуурес, беҳитер келиб колса, лекин бундук ўйлаб қараса, бошина боралиган жойи ҳам ўзук. Дуненинг узи ҳам карвонсаройда бир жиҳатидан.

— Оллоҳа шукур! — деди ичиди Мир

ВОКЕАЛАР. ЯНГИЛИКЛАР

Фронтчи шоир

дафтаридан

Зоҳиджон ОБИДОВ ХУШЁРЛИК ТИЛАР ДАВРОН

Булакларга булиномик
Нелар сомлади бошта,
Нифок курбимиз киркни
Турон тушиди нурашга.
Яккала саби спар
Кодлик босқин, талошга,
Офтобли бу дисерда
Зор яшадик қуешга.
Адолат излагандар
Умри этилди яксон,
Элга эркозулаганлар
Макони булди зиндан.
Буйин қисиб яшадик,
Ер қаттани, узоқ осмон.
Лек экрлан дил узмайдик
Кунмай қарам яшашга.
Бизлар босчами эмиш,
Оппок эмшиш узлари,
Юрта босиб келган хим,
Каро қисиб юзлари.
Очишмода бирим-бир
Евзалик илдизлари,
Никоблар ийтилимиди,
Шумлин маҳкум нурашга.
Мингданған мин щукур энди
Истиколик кирди күлтә,
Чиқди эл кундан
Шарафли, нурли ўйла.
Элим чишер назар сол,
Куз ташлаб унгу сулга.
Қисмат энди қолмагай
Кора кунга, куз-шаша.
Мазахураклар күмсар
Кулдан кеттап замонни,
Юрсан дерлар ташпіб дон,
Бизга қыйиб сомонни.

Зоҳиджон эл билан тенг
Фото эт қув устомонни,
Дуст булмагай шумният
Тил билан дили бошса.
**КИРГАЧ КҮНГИЛ
КҮЧАСИГА**

Узни эркин седдим чунон,
Киргач күнгил кучасига,
Чикким келмай урдим жавлон
Киргач күнгил кучасига.
Кулогим кар, кулашлар кур
Этди бурро хушомадлар,
Ортиқчалик кили вижон
Киргач күнгил кучасига.
Корим будли напашу намо,
Керак булмай қолди ҳае,
Сурай ледим даврон даррон,
Киргач күнгил кучасига.
Маломатлар этмади кор,
Май-махбублар ёзи хумор.
Тупик босмас будли уммон
Киргач күнгил кучасига.
Хуш йигсам, бу сарб экан,
Охиратим хароб экан,
Гирдобига тортмин шайтон
Киргач күнгил кучасига.
Тавбалар қиз дер, Зоҳиджон,
Гунохларинг кечгай Раҳмон,
Адашибман қылдым аромон,
Қутқар күнгил кучасидан.

КҮРСАТМАСИН

Жаҳд отига минма қаҳринг
Шиддатин күзгатмасин,
Зимдан уртаб, қанча дилнинг
Мехрини музлатмасин.
Тиг жароҳат солса биттей,
Зил экан тил заҳмати,
Кўйма буш тил тизинини,
Бебо сұзлатмасин.
Билки, инсон таъби нозик,
Келмагай осмонланиб,
Кузларга қулиқинг жаҳонни
Тангу тор кўрсатмасин.
Тушма гафлат жудосига,
Бегумон гумроҳ этур,
Кузни очиги, токи шайтон
Сента дарс уртатмасин.
Уз хатойини аңглабон, сунг.
Уртанишининг олдин ол.
Токи афсус тоши жилмай,
Дилян гашлаб ётмасин.
Эй Зоҳиджон, тавба айлаб,
Камтаринлик пеша қил,
Қилимишин эл ўртда нохуш
Туйгулар уйготмасин.

ҲАЁТ ЧОРРАҲАЛАРИДА...

Решид Мурод — 80 ёнда

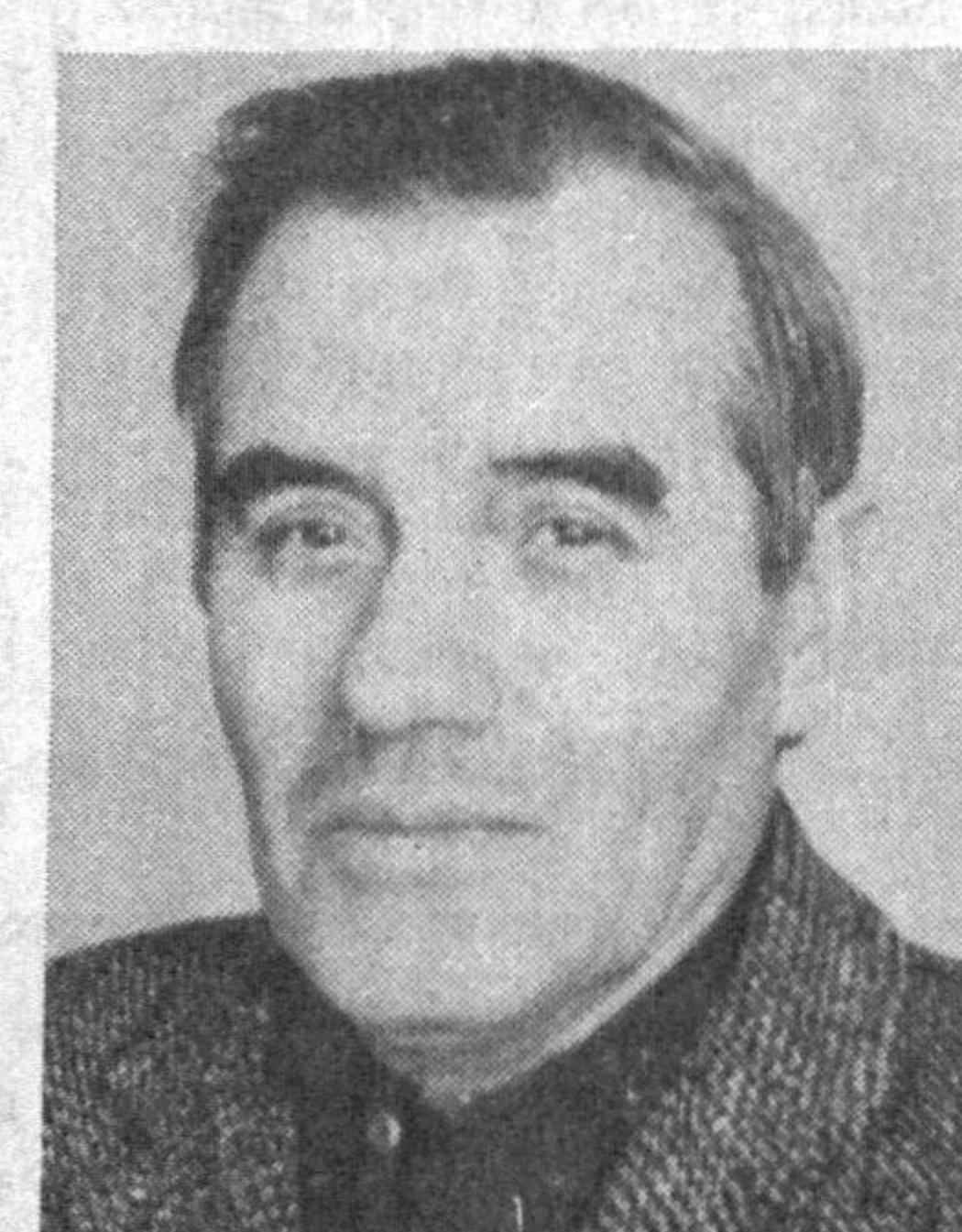
Узбекистоннинг багри кенг. Бу ўртда узбек адаблари билан ёна-еян унлаб миллат вакиллари хам уз она тилларидан икод киргизмадлар. Шундай кўмиллати адабий жараёнда иштирок этгаётган таникли критикат адаби Решид Мурод таваллудига саксон ўзиди.

Решид Мурод 1915 йили Кримнинг Корасубозор шархида тутилди. Кримтатар адабиетининг мумтоз шоираи, булоқ туркестонда ижодидан кунга барахмадан кунга кунга.

Ақасмадик шахриде очилган улка наумна таҳтира мактабини битириб, матбуотда меҳнат фоялиятини бошлади. Урушдан оддин «Ёшлик кўйлари», «Лирика», «Перекон чўлларида» каби тулғамларни напш этилди.

Адабиетда уз бўли, уз овозига

эта булган Решид Муроднинг уршудан кейинги ҳаёт ва ижодий фоялияти Узбекистон билан чамбарча боғлиқ. Муаллифнинг крим татарлари учун иккичи юрт буллиб қолган Узбекистонда ҳаётни ҳикоя қиливчи «Тоглар сонатаси» романни, «Қайсар наварлар» кисаси соҳада ҳам китобхонлар наазаридан қолганда Решид Мурод юрт ҳаороти билан кунгина кечларидир, «Мардлик йўлини кеч-

ганлар». «Саналар» каби назамат китоблари уқувчиларга манзуру билан.

Решид Муроднинг асарларига давор инсон тақдирни, севги мавзулари уйнандир. Шоир шернига тилларидан ижодий жараёнда таълиминги ўйнига, нафислиги ярк этиб кузга ташланади. Умринга матбуот хизматида утказган, аммо шоирларини ўч ҳаҷонни унугмандига, ҳар иккича соҳада ҳам китобхонлар наазаридан қолганда Решид Мурод юрт ҳаороти билан кунгина кечларидир.

Решид Муроднинг асарларига

шоирларидан ижодий жараёнда таълиминги ўйнига, нафислиги ярк этиб кузга ташланади. Умринга матбуот хизматида утказган, аммо шоирларини ўч ҳаҷонни унугмандига, ҳар иккича соҳада ҳам китобхонлар наазаридан қолганда Решид Мурод юрт ҳаороти билан кунгина кечларидир.

Решид Муроднинг асарларига

шоирларидан ижодий жараёнда таълиминги ўйнига, нафислиги ярк этиб кузга ташланади. Умринга матбуот хизматида утказган, аммо шоирларини ўч ҳаҷонни унугмандига, ҳар иккича соҳада ҳам китобхонлар наазаридан қолганда Решид Мурод юрт ҳаороти билан кунгина кечларидир.

Решид Муроднинг асарларига

шоирларидан ижодий жараёнда таълиминги ўйнига, нафислиги ярк этиб кузга ташланади. Умринга матбуот хизматида утказган, аммо шоирларини ўч ҳаҷонни унугмандига, ҳар иккича соҳада ҳам китобхонлар наазаридан қолганда Решид Мурод юрт ҳаороти билан кунгина кечларидир.

Решид Муроднинг асарларига

шоирларидан ижодий жараёнда таълиминги ўйнига, нафислиги ярк этиб кузга ташланади. Умринга матбуот хизматида утказган, аммо шоирларини ўч ҳаҷонни унугмандига, ҳар иккича соҳада ҳам китобхонлар наазаридан қолганда Решид Мурод юрт ҳаороти билан кунгина кечларидир.

Решид Муроднинг асарларига

шоирларидан ижодий жараёнда таълиминги ўйнига, нафислиги ярк этиб кузга ташланади. Умринга матбуот хизматида утказган, аммо шоирларини ўч ҳаҷонни унугмандига, ҳар иккича соҳада ҳам китобхонлар наазаридан қолганда Решид Мурод юрт ҳаороти билан кунгина кечларидир.

Решид Муроднинг асарларига

шоирларидан ижодий жараёнда таълиминги ўйнига, нафислиги ярк этиб кузга ташланади. Умринга матбуот хизматида утказган, аммо шоирларини ўч ҳаҷонни унугмандига, ҳар иккича соҳада ҳам китобхонлар наазаридан қолганда Решид Мурод юрт ҳаороти билан кунгина кечларидир.

Решид Муроднинг асарларига

шоирларидан ижодий жараёнда таълиминги ўйнига, нафислиги ярк этиб кузга ташланади. Умринга матбуот хизматида утказган, аммо шоирларини ўч ҳаҷонни унугмандига, ҳар иккича соҳада ҳам китобхонлар наазаридан қолганда Решид Мурод юрт ҳаороти билан кунгина кечларидир.

Решид Муроднинг асарларига

шоирларидан ижодий жараёнда таълиминги ўйнига, нафислиги ярк этиб кузга ташланади. Умринга матбуот хизматида утказган, аммо шоирларини ўч ҳаҷонни унугмандига, ҳар иккича соҳада ҳам китобхонлар наазаридан қолганда Решид Мурод юрт ҳаороти билан кунгина кечларидир.

Решид Муроднинг асарларига

шоирларидан ижодий жараёнда таълиминги ўйнига, нафислиги ярк этиб кузга ташланади. Умринга матбуот хизматида утказган, аммо шоирларини ўч ҳаҷонни унугмандига, ҳар иккича соҳада ҳам китобхонлар наазаридан қолганда Решид Мурод юрт ҳаороти билан кунгина кечларидир.

Решид Муроднинг асарларига

шоирларидан ижодий жараёнда таълиминги ўйнига, нафислиги ярк этиб кузга ташланади. Умринга матбуот хизматида утказган, аммо шоирларини ўч ҳаҷонни унугмандига, ҳар иккича соҳада ҳам китобхонлар наазаридан қолганда Решид Мурод юрт ҳаороти билан кунгина кечларидир.

Решид Муроднинг асарларига

шоирларидан ижодий жараёнда таълиминги ўйнига, нафислиги ярк этиб кузга ташланади. Умринга матбуот хизматида утказган, аммо шоирларини ўч ҳаҷонни унугмандига, ҳар иккича соҳада ҳам китобхонлар наазаридан қолганда Решид Мурод юрт ҳаороти билан кунгина кечларидир.

Решид Муроднинг асарларига

шоирларидан ижодий жараёнда таълиминги ўйнига, нафислиги ярк этиб кузга ташланади. Умринга матбуот хизматида утказган, аммо шоирларини ўч ҳаҷонни унугмандига, ҳар иккича соҳада ҳам китобхонлар наазаридан қолганда Решид Мурод юрт ҳаороти билан кунгина кечларидир.

Решид Муроднинг асарларига

шоирларидан ижодий жараёнда таълиминги ўйнига, нафислиги ярк этиб кузга ташланади. Умринга матбуот хизматида утказган, аммо шоирларини ўч ҳаҷонни унугмандига, ҳар иккича соҳада ҳам китобхонлар наазаридан қолганда Решид Мурод юрт ҳаороти билан кунгина кечларидир.

Решид Муроднинг асарларига

шоирларидан ижодий жараёнда таълиминги ўйнига, нафислиги ярк этиб кузга ташланади. Умринга матбуот хизматида утказган, аммо шоирларини ўч ҳаҷонни унугмандига, ҳар иккича соҳада ҳам китобхонлар наазаридан қолганда Решид Мурод юрт ҳаороти билан кунгина кечларидир.

Решид Муроднинг асарларига

шоирларидан ижодий жараёнда таълиминги ўйнига, нафислиги ярк этиб кузга ташланади. Умринга матбуот хизматида утказган, аммо шоирларини ўч ҳаҷонни унугмандига, ҳар иккича соҳада ҳам китобхонлар наазаридан қолганда Решид Мурод юрт ҳаороти билан кунгина кечларидир.

Решид Муроднинг асарларига

шоирларидан ижодий жараёнда таълиминги ўйнига, нафислиги ярк этиб кузга ташланади. Умринга матбуот хизматида утказган, аммо шоирларини ўч ҳаҷонни унугмандига, ҳар иккича соҳада ҳам китобхонлар наазаридан қолганда Решид Мурод юрт ҳаороти билан кунгина кечларидир.

Решид Муроднинг асарларига

шоирларидан ижодий жараёнда таълиминги ўйнига, нафислиги ярк этиб кузга ташланади. Умринга матбуот хизматида утказган, аммо шоирларини ўч ҳаҷонни унугмандига, ҳар иккича соҳада ҳам китобхонлар наазаридан қолганда Решид Мурод юрт ҳаороти билан кунгина кечларидир.

Решид Муроднинг асарларига

шоирларидан ижодий жараёнда таълиминги ўйнига, нафислиги ярк этиб кузга ташланади. Умринга матбуот хизматида утказган, аммо шоирларини ўч ҳаҷонни унугмандига, ҳар иккича соҳада ҳам китобхонлар наазаридан қолганда Решид Мурод юрт ҳаороти билан кунгина кечларидир.

Решид Муроднинг асарларига

шоирларидан ижодий жараёнда таълиминги ўйнига, нафислиги ярк этиб кузга ташланади. Умринга матбуот хизматида утказган, аммо шоирларини ўч ҳаҷонни унугмандига, ҳар иккича соҳада ҳам китобхонлар наазаридан қолганда Решид Мурод юрт ҳаороти билан кунгина кечларидир.

Решид Муроднинг асарларига

шоирларидан ижодий жараёнда таълиминги ўйнига, нафислиги ярк этиб кузга ташланади. Умринга матбуот хизматида утказган, аммо шоирларини ўч ҳаҷонни унугмандига, ҳар иккича соҳада ҳам китобхонлар наазаридан қолганда Решид Мурод юрт ҳаороти билан кунгина кечларидир.

Решид Муроднинг асарларига

шоирларидан ижодий жараёнда таълиминги ўйнига, нафислиги ярк этиб кузга ташланади. Умринга матбуот хизматида утказган, аммо шоирларини ўч ҳаҷонни унугмандига, ҳар иккич

